

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 5

Берегове 2024

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ТА ФІНАНСИ

Барановський О. Рекомендації МВФ та світового банку для інститутів банківського нагляду з реагування на кризові ситуації	246
Бачо Р., Лоскоріх Г., Хміль А. Теоретичні основи облікової політики підприємства: вітчизняний та міжнародний аспекти	270
Внукова Н., Сиплива О. Оцінка динаміки змін сучасного стану банківської системи України	281
Алабдулла Т., Саліх В., Чурія М., Канаан А. Зміна генерального директора та перспектива фінансової ефективності фірми: чи можна удосконалити механізми корпоративного управління в передових нанотехнологічних компаніях?	293
Єршова Н. Фінансове прогнозування у фокусі обліково-аналітичного забезпечення	312
Колдовський А. Стратегічна трансформація інфраструктури: революція управління фінансовим сектором для підвищення успішності	323
Лукановська І. Європейський досвід інтеграції аудиторської діяльності та можливості його використання в Україні	333
Макаренко І., Серпенінова Ю., Фомінов Р., Макаренко С. Звітність про сталий розвиток банків як суб'єктів суспільного інтересу: порівняльний аналіз ЄС-Україна	342
Макарович В. Необхідність розвитку управлінського обліку інноваційного капіталу в системі інноваційного менеджменту	357
Москаль Н. Ключові аспекти ризик-орієнтованого підходу до системи управління якістю аудиторської фірми	370
Нашкерська Г. Прибуток, збиток та інший сукупний дохід: розкриття у фінансовій звітності	379
Нестеренко О. Форензик аудит як ефективний засіб протидії внутрішньо-корпоративному шахрайству в умовах війни	392
Олексіч Ж., Ярошина А. Закордонний досвід та міжнародні стандарти звітування фінансових посередників	406
Перчі О., Потокі Г., Баторі В. Роль позабалансового обліку для оподаткування в контексті управління підприємством	417
Птіцина Л., Міхайлуца О., Манін А. Удосконалення інформаційних систем і технологій виробничого підприємства з метою підвищення ефективності практичної складової ведення фінансового та управлінського обліку і аудиту	431
Реслер М. Вплив цифрової економіки на обліково-аналітичну систему	441
Сочка К., Перчі О. Фінансова децентралізація в Україні: попередні результати та перспективи	451
Чизмар І., Бачо Р., Чегіль А. Регулювання впливу комплексних ігрових рішень на сферу Е-спорту в Україні	465
Резолюція IV Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрова економіка і сталий розвиток: новітні тенденції у фінансах, обліку, менеджменті та соціально-поведінкових науках» (м. Берегове, 26-27 березня 2024 року)	484
Загальні вимоги до оформлення рукописів	489

DOI: 10.58423/2786-6742/2024-5-406-416

УДК 336.7

Жанна ОЛЕКСІЧ

к.е.н., доцент, ст.викладач кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування
Сумський державний університет,

Суми, Україна

ORCID ID: 0000-0002-4486-974X

Scopus Author ID: 56835725800

Аліна ЯРОШИНА

аспірантка кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування,

Сумський державний університет

Суми, Україна

ORCID ID: 0000-0002-8694-4592

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗВІТУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

***Анотація.** Фінансові посередники, як і інші суб'єкти фінансового ринку, повинні звітувати про результати своєї господарської діяльності. Це пов'язано з тим, що аналіз звітності служить для прийняття інвестиційних рішень, і саме звітність характеризує відповідальність компанії. У процесі дослідження було доведено, що тема звітності фінансових посередників всебічно не досліджена вітчизняними вченими, тоді як за кордоном цьому питанню приділяється значно більше уваги. У результаті бібліографічного аналізу з використанням наукометричної бази даних Scopus встановлено, що фінансові посередники за кордоном формують два види звітності: фінансову (яка регулюється МСФЗ) та нефінансову (формується переважно за стандартами GRI). На основі аналізу наукових праць виділено скептицизм зарубіжних вчених щодо ефективності та повноти фінансової звітності та наголошено на її невідповідності специфікації, типу, характеру та формі фінансових посередників. Деякі автори вважають, що звітність для фінансових посередників має бути індивідуальною. Що стосується нефінансової звітності, то вона включає опис дій і заходів, які застосовує фінансовий посередник щодо впливу на довкілля, суспільство та економіку. Прихильниками такої форми звітності фінансових посередників є більша кількість науковців, що зумовлено зростаючою актуальністю та необхідністю звітності про сталість у світі, щоб оцінити та своєчасно врегулювати вплив. Таким чином, недоліки МСФЗ переплітаються з перевагами розкриття інформації за критеріями ESG фінансовими посередниками, хоча питання методології та змісту таких звітів залишаються відкритими. Водночас аналітичний аналіз кількості фінансових посередників дозволив виділити, що ті суб'єкти фінансового сектору, які ведуть діяльність у єврозоні, додатково формують консолідований звіт до Європейського банку та Національного банку країни, де вони здійснюють діяльність. вести свою діяльність. Тому дослідження має узагальнюючий характер і стане основою для подальших наукових досліджень з питань: систематики та аналітичної інтерпретації нефінансової звітності фінансових посередників; розроблення єдиної схеми фінансової та нефінансової звітності фінансових посередників тощо.*

***Ключові слова:** фінансові посередники, звітність фінансових посередників, фінансовий ринок, закордонний досвід, нефінансовий звіт.*

JEL Classification: G30; P43; E44

Absztrakt. A pénzügyi közvetítőknek a pénzügyi piac többi alanyához hasonlóan be kell számolniuk gazdasági tevékenységük eredményéről. Ez annak köszönhető, hogy a jelentéselemzés a befektetési döntések meghozatalát szolgálja, a jelentéstétel pedig a vállalat felelősségét jellemzi. A kutatás során bebizonyosodott, hogy a pénzügyi közvetítők jelentésének témájával a hazai tudósok nem foglalkoztak átfogóan, míg külföldön sokkal nagyobb figyelmet fordítanak rá. A Scopus szcientometriai adatbázist használó bibliográfiai elemzés eredményeként megállapítást nyert, hogy a külföldi pénzügyi közvetítők kétféle jelentést készítenek: pénzügyi (IFRS által szabályozott) és nem pénzügyi (általában GRI-szabványok szerint készül) jelentéseket. A tudományos munkák elemzése alapján a szerzők kiemelik a külföldi tudósok szkepticizmusát a pénzügyi beszámolás hatékonyságával és teljességével kapcsolatban, valamint hangsúlyozzák annak összeegyeztethetlenségét a pénzügyi közvetítők specifikációjával, típusával, jellegével és formájával. Egyes szerzők úgy vélik, hogy a pénzügyi közvetítők jelentésének egyéninek kell lennie. Ami a nem pénzügyi jelentéstételt illeti, ez tartalmazza a pénzügyi közvetítő által a környezetre, a társadalomra és a gazdaságra gyakorolt hatások tekintetében tett intézkedések leírását. Sok tudós támogatja a pénzügyi közvetítők jelentéstételének ezt a formáját, ami annak a ténynek köszönhető, hogy a fenntarthatósági jelentések világszerte egyre fontosabbá és szükségesebbé válnak a hatások felméréséhez és időben történő kiigazításához. Így az IFRS hiányosságai összefonódnak az ESG-kritériumok alapján információt nyújtó pénzügyi közvetítők előnyeivel, bár az ilyen jelentések módszertanával és tartalmával kapcsolatos kérdések továbbra is nyitottak. A pénzügyi közvetítők számának elemző elemzése ugyanakkor lehetővé tette a kutatásban annak hangsúlyozását, hogy az eurózónában működő pénzügyi szektor szereplői az Európai Bank és a működésük szerinti ország Nemzeti Bankja számára is készítene konszolidált jelentést. Ezért a kutatás általánosító jellegű, és további tudományos kutatások alapja lesz a pénzügyi közvetítők nem pénzügyi beszámolóinak rendszerlemző értelmezésének, a pénzügyi közvetítők egységes pénzügyi és nem pénzügyi beszámolási rendszerének kialakításának kérdéskörében stb.

Kulcsszavak: pénzügyi közvetítők, pénzügyi közvetítők beszámoló, pénzügyi piac, külföldi tapasztalatok, nem pénzügyi beszámolók.

Abstract. Financial intermediaries, like other entities in the financial market, are required to report on the results of their economic activities. This is because the analysis of reporting serves for making investment decisions, and reporting characterizes the company's accountability. During the research, it was proven that the topic of reporting of financial intermediaries is not comprehensively studied by domestic scientists, while abroad, much more attention is paid to this issue. As a result of bibliographic analysis using the Scopus database, it was established that financial intermediaries abroad produce two types of reports: financial (regulated by IFRS) and non-financial (mostly following GRI standards). Based on the analysis of scientific works, skepticism of foreign scholars regarding the effectiveness and completeness of financial reporting was highlighted, emphasizing its inconsistency with the specifics, type, nature, and form of financial intermediaries. Some authors believe that reporting for financial intermediaries should be individualized. As for non-financial reporting, it includes a description of actions and measures taken by financial intermediaries to impact the environment, society, and the economy. The supporters of this form of reporting for financial intermediaries are a greater number of scholars, driven by the increasing relevance and necessity of reporting on sustainability in the world to assess and timely regulate its impact. Thus, the shortcomings of IFRS are intertwined with the advantages of disclosing information according to ESG criteria by financial intermediaries, although the issues of methodology and content of such reports remain open. At the same time, analytical analysis of the number of financial intermediaries allowed to identify that those subjects of the financial sector operating in the eurozone additionally produce a consolidated report to the European Bank and the National Bank of the country where they operate. Therefore, the study has a summarizing nature and will serve as a basis for further scientific research on issues such as: systematization and analytical interpretation of non-financial reporting of financial intermediaries; development of a unified scheme of financial and non-financial reporting of financial intermediaries, etc.

Keywords: *financial intermediaries, financial intermediaries reporting, financial market, foreign experience, non-financial report.*

Постановка проблеми. Фінансові посередники, як й інші суб'єкти фінансового ринку, мають звітувати про результати своєї господарської діяльності. Це пов'язано з тим, що аналіз звітності слугує прийняттям інвестиційних рішень і саме звітність характеризує відповідальність компанії. Окремі автори вважають, що звітність для фінансових посередників має бути індивідуальною. Що стосується нефінансової звітності, то така включає характеристику дій та заходів застосованих фінансовим посередником щодо впливу на довкілля, соціум та економіку. Прихильниками такої форми звітності фінансових посередників є більша кількість науковців, що викликано підвищенням актуальності та необхідності звітності про стійкість у світі, задля оцінки та вчасного регулювання впливом.

Відтак, недоліки МСФЗ переплітаються з перевагами розкриття інформації за ESG критеріями фінансовими посередниками, хоча відкритими залишаються питання методології та змісту таких звітів. Разом з тим, аналітичний аналіз кількості фінансових посередників дав змогу виокремити, що ті суб'єкти фінансового сектору, які провадять діяльність в Єврозоні додатково формують консолідований звіт до Європейського банку та Національного банку країни, де проводять свою діяльність. Отже, дослідження має узагальнюючий характер та стане основою для подальших наукових досліджень щодо: таксономії та аналітичної інтерпретації нефінансових звітів фінансових посередників; розробки уніфікованої схеми фінансового та нефінансового звітування фінансових посередників тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошук вітчизняних наукових праць дотичної тематики не був успішним, тоді як тематика ролі та значення фінансових посередників, особливостей регулювання їх діяльності закордоном не є малодослідженою, проте досі відкритим залишається аспект методології та правил формування звітності такими суб'єктами фінансового сектору. Так, наприклад, деякими вченими було розглянуто необхідність та важливість розкриття фінансовими посередниками нефінансової звітності задля розуміння зовнішнього впливу на економіку, суспільство і довкілля, та підвищення підзвітності та прозорості розміру їх внеску у сталий розвиток [3, 9, 11]. У свою чергу, Rigot, S. та Demaria, S. визначають неабияку роль фінансової звітності фінансових посередників, адже саме на її основі нинішні та потенційні інвестори приймають економічні рішення (купівля/продаж цінних паперів), при цьому автори необхідно вважають звітність за ESG критеріями [4, 12]. Поміж праць науковців також зустрічаються і скептичні погляди щодо фінансової звітності фінансових посередників, адже така є уніфікованою для всіх суб'єктів господарювання та не враховує специфіку діяльності фінансових посередників

за їх видами [7]. Відсутність узагальнених теоретичних даних, щодо закордонного досвіду звітності фінансових посередників і вмотивувало до даного наукового дослідження.

Фінансові посередники є необхідною складовою ринку фінансових послуг на яких покладено функцію перерозподілу вільних ресурсів задля позитивних структурних змін та інноваційного розвитку економіки. Діяльність фінансових посередників є чітко урегульованою, а важливим механізмом підтвердження прозорості та ефективності їх діяльності є звітність. Питання звітності фінансових посередників залишається відкритим у вітчизняному науковому полі, а отже виникає необхідність в аналізі та узагальненні закордонного досвіду звітування фінансових посередників задля імплементації позитивних зовнішніх ефектів в українські реалії.

Метою статті є теоретичний огляд закордонного досвіду звітності фінансових посередників та узагальнення отриманих даних з метою подальших практичних рекомендацій у напрямку: фінансової та нефінансової звітності фінансових посередників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність фінансових посередників покликана стимулювати економічне зростання країни через акумулювання ресурсів юридичних, фізичних осіб та домогосподарств задля надання їх у тимчасове розпорядження позичальникам. За рекомендаціями Європейського центрального банку фінансових посередників слід розділяти на дві категорії [6]:

1) грошово-кредитні установи – уособлює діяльність кредитних та некредитних установ, які отримують кошти від інших організацій та інвестують їх у цінні папери або кредитують інших позичальників;

2) інші фінансові посередники – основним видом діяльності є довгострокове фінансування (наприклад, корпорації, які займаються фінансовим лізингом, торгівці цінних паперів та деривативів, корпорації венчурного капіталу тощо), але до таких посередників не відносяться страхові корпорації та пенсійні фонди.

Для додаткового підтвердження актуальності тематики звітності фінансових посередників закордоном, пропонуємо дослідити їх кількість у межах Європейського Союзу (далі – ЄС), Єврозони та окремих країн ЄС (Болгарії, Данії, Хорватії, Угорщини, Швеції).

На рисунку 1, відображена динаміка кількості грошово-кредитних установ (у розрізі їх видів) зареєстрованих у країнах ЄС.

З рисунка бачимо, що протягом десятирічного періоду у загальній сукупності кількість фінансових посередників в ЄС скорочується. Причинами цього, вважаємо, є наслідки фінансової кризи, які поступово призводять фінансових посередників до банкрутства, внаслідок неможливості погашати власні зобов'язання перед власниками фінансових ресурсів, наданими для забезпечення їх діяльності. Відзначимо, що стрімкий спад кількості фінансових посередників відбувся у січні 2020 року де загальна кількість грошово-кредитних установ скоротилась на 454 організацій лише за місяць, адже за 2019

рік був зафіксований найнижчий показник економічного зростання протягом останнього десятиліття. На додаток до цього вченими Ross L., Norman L. та Thorsten B. було підтверджено, що екзогенна складова розвитку фінансового посередництва позитивно корелює з економічним зростанням [13].

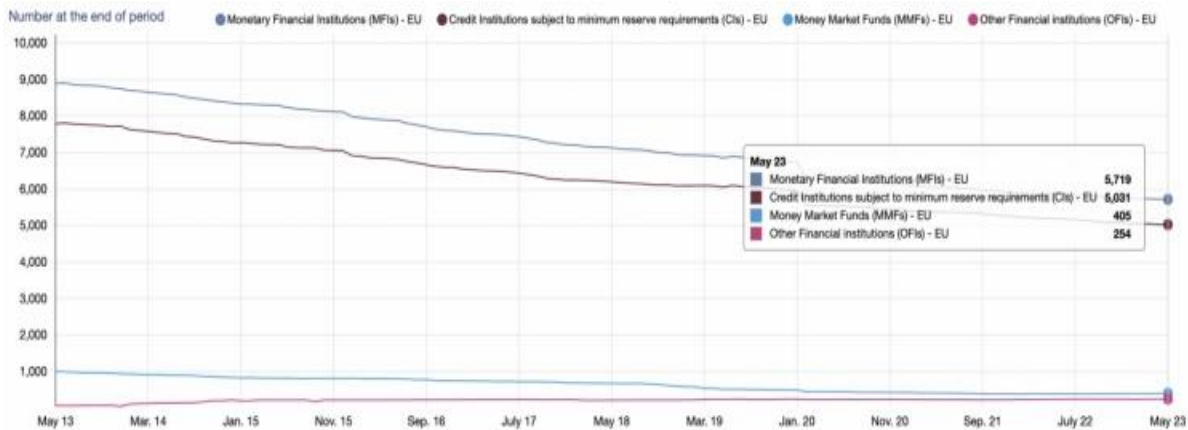

Рис. 1. Динаміка кількості фінансових посередників зареєстрованих у країнах Європейського Союзу протягом травня 2013-травня 2023 років
Джерело: [10]

Дослідження ж тематики звітування фінансових посередників в країнах ЄС показали, що такі суб'єкти мають подавати фінансову звітність за результатами своєї діяльності, а з 2022 року обов'язкового характеру набула підготовка звітів у відповідності до ESG критеріїв.

Враховуючи те, що кількість країн, які є членами Євросони менша тієї, що є членами ЄС, то і кількість фінансових посередників зареєстрованих у межах Євросони буде нижчою. Відтак, загальний показник грошово-кредитних організацій менший станом на травень 2023 року на 1026 організацій (рис.2), а відображена динаміка має тенденцію до скорочення протягом всього досліджуваного періоду.

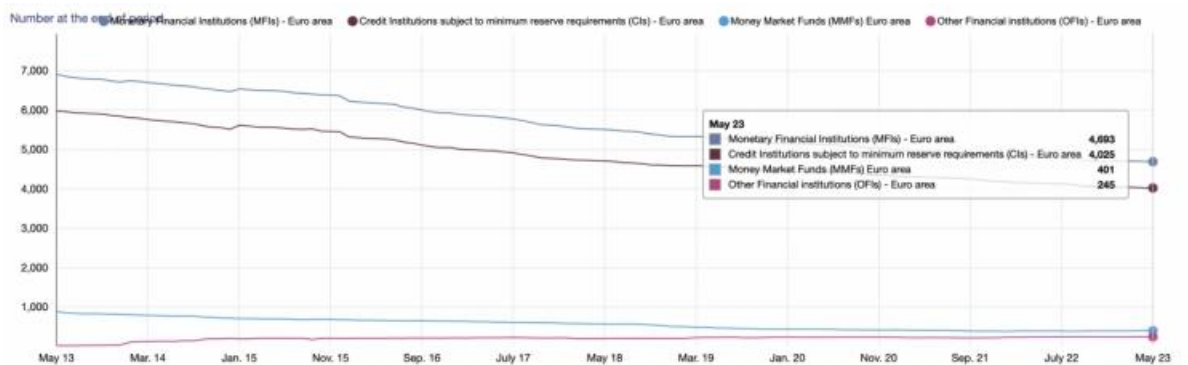

Рис. 2. Динаміка кількості фінансових посередників зареєстрованих у межах Євросони протягом травня 2013-травня 2023 років
Джерело: [10]

Відзначимо, що тематика звітування фінансових посередників закордоном є досить закритою, і обмежується здебільшого переліком міжнародних стандартів фінансової звітності, яких такі суб'єкти мають дотримуватись у процесі підготовки звітності. Але аналіз відкритих джерел інформації свідчить, що такий вид фінансових посередників як грошово-кредитні організації в межах Єврозони окрім фінансової звітності, мають також регулярно готувати консолідований звіт, як до Європейського центрального банку, так і до Національного банку країни, на території якої фінансовий посередник здійснює діяльність [6]. Так, у такому звіті відображаються активи та зобов'язання акумульовані фінансовим посередником за календарний рік, де визначається залишок активів у розрізі позик, цінних паперів (крім акцій), сума акцій та інших капіталів, основні засоби, сума зовнішніх активів. Щодо зобов'язань, то тут фінансові посередники мають висвітлити:

- суму грошових коштів, які знаходяться в обігу;
- суму депозитів центрального уряду;
- суму депозитів інших органів державного управління або резидентів Єврозони;
- суму акцій та паїв фондів грошового ринку;
- сума випущених боргових цінних паперів;
- сума капіталів та резервів;
- сума зовнішніх зобов'язань.

Дослідження представленості фінансових посередників у фінансовому секторі окремих країн ЄС, показав, що найбільша кількість зареєстрованих грошово-кредитних організацій налічується у Польщі (станом на травень 2023 – 574 організації), посередній показник кількості таких організацій зафіксовано у Швеції (163 організації), і найменша представленість у Данії, Румунії, Болгарії та Хорватії.

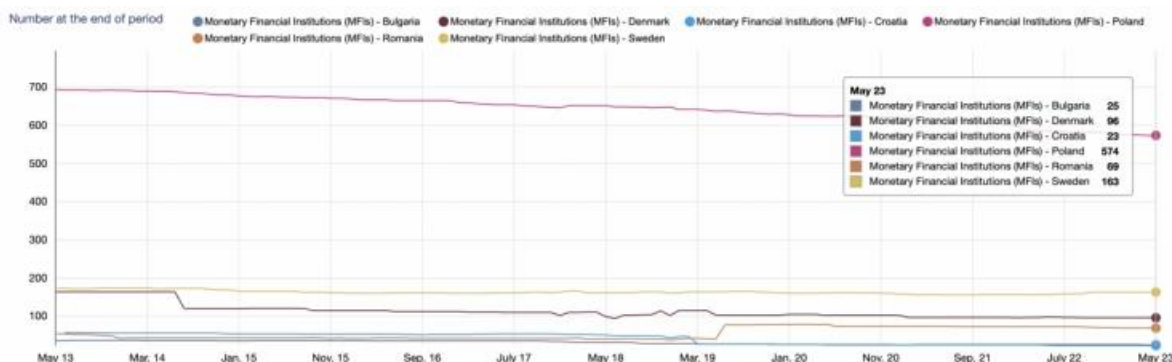

Рис. 3 Динаміка кількості грошово-кредитних установ поміж країн ЄС протягом травня 2013-травня 2023 років

Джерело: [10]

Така значна відмінність у кількості фінансових посередників поміж досліджуваних країн може бути наслідком відмінностей у правових системах і стандартах бухгалтерського обліку, що відповідно впливають на фінансовий розвиток країн [12]. Відзначимо, що це твердження було підтверджено в результаті математичних розрахунків закордонних вчених. Тож, чинне нормативно-правове врегулювання та діючі загальноприйняті норми обліку, звітності та кредитування корелюють з усіма показниками розвитку фінансового посередництва, а відтак чим вища правова підтримка кредиторів та урегульований процес прозорості даних фінансових посередників, тим ефективніше вони функціонують, забезпечуючи вищий рівень довіри споживачів у своїй країні. Особливе значення у системі фінансового розвитку фінансових посередників має прозорість, яка досягається шляхом вичерпної та достовірної фінансової звітності. Відтак, країни ЄС, які ефективно нав'язують фінансовим посередникам дотримання законів, як правило, мають краще розвинених фінансових посередників, ніж країни, де правозастосування є більш м'яким. Таким чином, для забезпечення більшої кількості та якості фінансових посередників необхідні законодавчі та нормативні зміни, які покликані зміцнити права кредиторів, виконання контрактів і практику бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що у сукупності сприятиме розвитку фінансового посередництва та сприятимуть прискореному економічному зростанню.

На противагу тому, що фінансові посередники відіграють вагомую роль у розвитку фінансового сектору, питання методології звітування таких суб'єктів як в Україні, так і закордоном залишається відкритим. Такий висновок було зроблено на основі результатів пошукового запиту ключових слів «financial intermediaries» та «reporting» у наукометричній базі Scopus. Так, системою було відібрано лише 75 документів, при цьому релевантними нашому дослідженню є менше ніж 10 наукових праць. Перелік наукових праць, які мають найбільшу кількість цитувань та відповідають об'єкту нашого дослідження відображені у таблиці 1.

Так, наприклад у праці Dario, C., Sabrina, L., Landriault, E., та De Vega, P. було наголошено на необхідно розкриття інформації фінансовими посередниками у відповідності до ESG критеріїв, що викликано прийняттям їх обов'язкового характеру з 2022 року [3]. Враховуючи це автори наголосили на відсутності стандартизованої структури таких звітів, що унеможлиблює порівняння даних, а у деяких випадках навіть читабельність. На основі цього було запропоновано використовувати технологію розподільного реєстру (DLT), яка забезпечить не лише рівномірність та послідовність розкриття інформації фінансовими посередниками, але й врахує різні підходи до інтерпретації екологічної, соціальної та економічної інформації. Вважаємо, що автори актуалізували важливе питання, проте для імплементації запропонованих технологій у вітчизняних реаліях необхідно забезпечити найвищий ступінь захисту даних, що має корелювати з публічністю та відкритим доступом до звітності фінансових посередників.

Таблиця 1.
Результати вибірки за пошуком ключових слів «financial intermediaries» та «reporting» у наукометричній базі Scopus станом на 21/06/2023

№	Автор (рік)	Назва наукової праці	Кількість цитувань
1.	Dario, C., Sabrina, L., Landriault, E., De Vega, P. (2021) [3]	DLT to boost efficiency for Financial Intermediaries. An application in ESG reporting activities	4
2.	Mähönen, J. (2020) [9]	Comprehensive Approach to Relevant and Reliable Reporting in Europe: A Dream Impossible?	7
3.	Razinah, N., Hassan, R., Salman, S. A. (2019) [11]	Strengthening the financial intermediary role of Islamic banks through sustainable development goals	0
4.	Demaria, S., Rigot, S. (2018) [4]	The Impact on Long-Term Capital Investment of Accounting and Prudential Standards for European Financial Intermediaries	1
5.	Rigot, S., Demaria, S. (2018) [12]	Potential impediments to long-term and low-carbon investment: the international accounting standards at stake	4

Джерело: складено авторами

Іншим автором наголошено на необхідності впровадження регуляторних реформ щодо звітності фінансових посередників, задля їх уніфікації та забезпечення всеохоплюючого характеру, а не лише відображення фінансовими посередниками екологічних аспектів їх діяльності [9].

Досить цікавим є досвід звітування ісламських фінансових посередників. Так, у ході дослідження науковцями Razinah, N., Hassan, R., та Salman, S. A. було визначено, що публікація даних у відповідності до критеріїв ESG повною мірою відповідає релігійним принципам діяльності ісламських фінансових посередників [11]. А отже, таким суб'єктам фінансового сектору рекомендовано публікувати такі звіти про результати своєї діяльності, що не потребує додаткового фінансування для збору даних, але знову таки актуалізується проблема порівняння звітів всіх фінансових посередників в ісламських країнах.

Таким чином, якщо питаннями розкриття ESG критерії у звітності фінансових посередників опікується значна кількість науковців, що викликано як обов'язковістю такого виду звітності, так і потребами зацікавлених осіб у ній, то ось питання фінансової звітності фінансових посередників не є розкритими повною мірою у наукових працях. Так, у наукометричній базі Scopus серед таких праць було виокремлено лише дві, які є частково дотичними до нашої теми.

І так, вченими Demaria, S. та Rigot, S. було визначено, що застосування МСФЗ має неоднаковий вплив на різні види фінансових посередників. Відтак, функціонуючий пруденційний нагляд може зашкодити ефективному функціонуванню фінансових посередників, особливо що стосується фінансування довгострокових інвестицій [4]. Такі висновки підіймають питання розробки та впровадження окремої звітності для різних видів фінансових посередників задля виконання кожним з них основної мети своєї діяльності.

Іншим результатом наукових напрацювань цих дослідників стало те, що застосування МСФЗ таких фінансових посередників як банки та страхові компанії може позитивно впливати на довгостроковий розподіл їх активів. Паралельно науковці також наголошують на проблемі низьковуглецевих капіталовкладень фінансових посередників [12]. Відтак, на їх думку, недоліком МСФЗ є те, що ними не передбачене врахування кліматичного ризику для розрізнення інвестицій. Таким чином, в результаті дослідження – недоліки МСФЗ переплітаються з перевагами розкриття інформації за ESG критеріями фінансовими посередниками, хоча відкритими залишаються питання методології та змісту таких звітів.

В результаті теоретичного та аналітичного дослідження було визначено, що тематика звітування фінансових посередників є відкритою, а у науковій літературі її трактують у розрізі трьох видів звітів:

- консолідований звіт, який формується країнами членами Єврозони з обов'язковим дотриманням розкриття окремих статей активів та пасивів;
- фінансовий звіт, який формується кожною організацією фінансового посередництва, дотримуючись МСФЗ;
- управлінський звіт (нефінансовий), який не має визначеної форми, проте має трактувати діяльність фінансового посередника у розрізі його економічної, екологічної та соціальної діяльності враховуючи стандарти GRI.

Пропонуємо дослідити правовий підхід підготовки фінансового та управлінського звітів більш детально. Що стосується першого із визначених двох звітів, то тут фінансові посередники повинні складати та представляти контролюючим органам звітність відповідно до МСФЗ, серед стандартних звітів є: Баланс, Звіту про прибутки та збитки, Звіту про рух грошових коштів, та Примітки до фінансової звітності.

Загалом, стандарти МСФЗ спрямовані на надання вичерпної інформації нинішнім і потенційним інвесторам, щоб вони могли приймати економічні рішення (купівля/продаж цінних паперів). Проте, у ході емпіричних досліджень інших вчених було доведено, що дотримання МСФЗ по різному може впливати на довгострокові інвестиції фінансових посередників [12]. Так, наприклад, було визначено, що дотримання МСФЗ 39 «Фінансові інструменти» не корелює з довгостроковістю діяльності фінансових посередників, адже стандартом передбачено оцінку позик і дебіторської заборгованості за амортизованою собівартістю, що унеможлиблює довгострокове управління кредитними портфелями.

У закордонному науковому полі існує досить широка кількість праць, що підтверджуються як емпіричними, так і теоретичними дослідженнями, щодо необхідності удосконалення МСФЗ. Так, окремі науковці вважають, що фінансова звітність фінансових посередників має бути індивідуальною та враховувати специфікацію, тип, характер та форму установи [7]. Проте, на сьогоднішній день альтернативи МСФЗ не визначено, а фінансові посередники,

так як і інші суб'єкти фінансового сектору мають дотримуватися повною мірою їх вимог та норм.

Дослідження показали, що автори наголошують на вирішальній ролі та значенні звітування фінансових посередників у розрізі екологічних, економічних та соціальних показників, що викликано приреченістю фінансового обліку за рахунок не врахування зовнішніх факторів впливу на стійкість діяльності фінансових посередників. Іншою причиною приреченості фінансового обліку є також загальне призначення фінансових звітів, які містять виключно інформацію про економічні ресурси фінансових посередників та демонструються наслідки господарських операцій [14]. При тому, що зацікавленими сторонами такої інформації виступають лише інвестори, позикодавці та кредитори, тоді як інші зацікавлені сторони, які не мають фінансового інтересу, залишаються невдоволеними. Саме внаслідок неминучих зовнішніх ефектів та необхідності адаптування звітності фінансових посередників виникає необхідність у прозорому розкритті інформації щодо своїх економічних, екологічних, соціальних та управлінських аспектів.

На думку Landrum, N.L. та Ohsowski, V. поточна закордонна практика розкриття нефінансової інформації фінансовими посередниками є інструментом руху до корпоративної соціальної відповідальності та забезпечує досягнення мети організації [8], а на думку Bebbington, J. та Larrinaga, C. звітність за ESG має потрійний результат для власників, суспільства та довкілля [2]. Основою при підготовці звітності за ESG критеріями є стандарти Глобальної ініціативи із звітування (GRI) [3]. Ці стандарти є широко використовуваними у всьому світі, а їх дотримання підтримує вичерпність розкритої інформації щодо впливу, у нашому випадку, фінансових посередників, на критичні проблеми сталого розвитку, та у перспективі здатне підвищити показники ефективності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз закордонного досвіду щодо врегулювання фінансового посередництва показав, що участь таких організацій у фінансовому секторі покликана забезпечити фінансування інвестиційних потреб реального сектора, сприяти розвитку приватного сектора, включаючи допомогу у стабілізації, розширенні та підвищенні ефективності приватних фінансових ринків і розподілу ресурсів і послуг на них, підтримці цілей країни щодо скорочення бідності тощо. Проте, відкритим питанням залишається звітність фінансових посередників, що було підтверджено в результаті наукометричного дослідження в базі Scopus за пошуком ключових слів. Дослідження особливостей звітування членів ЄС та членів Єврозони показали, що у сукупності фінансові посередники закордонних країн мають публікувати три (якщо не є членами Єврозони то – два) звіти: консолідований (для членів Єврозони), фінансовий (має відповідати МСФЗ) та управлінський (розкриття екологічних, економічних та соціальних питань, дотримуючись стандартів GRI). Таким чином, дослідження має узагальнюючий характер та стає базисом для подальших досліджень щодо, наприклад, таксономії та аналітичної інтерпретації нефінансових звітів фінансових посередників, як необхідного

компонента прийняття рішень на ринку капіталів; розробки уніфікованої схеми звітування фінансових посередників, щодо нефінансових показників.

References

1. Bebbington, J.; Larrinaga, C. Accounting and sustainable development: An exploration. *Account. Organ. Soc.* 2014. 39. 395–413.
2. Dario, C., Sabrina, L., Landriault, E., & De Vega, P. DLT to boost efficiency for financial intermediaries. an application in ESG reporting activities. *Technology Analysis and Strategic Management*, 2021. doi:10.1080/09537325.2021.1999921
3. Demaria, S., & Rigot, S. The impact on long-term capital investment of accounting and prudential standards for european financial intermediaries. *Revue d'Economie Politique*. 128(5). 2018. 935-968. doi:10.3917/redp.285.0935
4. DLT to boost efficiency for Financial Intermediaries. An application in ESG reporting activities / D. Cerchiaro. *Technology Analysis & Strategic Management*. 2021. 1–14. URL: <https://doi.org/10.1080/09537325.2021.1999921>
5. Financial intermediaries. *European Central Bank*. URL: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/eaec/intermediaries/html/index.en.html>
6. Financial intermediation and the economy. The royal Swedish academy of sciences. 2022. URL: <https://www.nobelprize.org/uploads/2022/10/advanced-economicsciencesprize2022-2.pdf>
7. Landrum, N.L.; Ohsowski, B. Identifying Worldviews on Corporate Sustainability: A Content Analysis of Corporate Sustainability Reports. *Bus. Strategy Environ.* 2018. 27. 128–151.
8. Mähönen J. Comprehensive Approach to Relevant and Reliable Reporting in Europe: A Dream Impossible?. *Sustainability*. 2020. T. 12. № 13. 5277. URL: <https://doi.org/10.3390/su12135277>
9. *Oesterreichische Nationalbank (OeNB)*. URL: <https://www.oenb.at/isaweb/chart.do>
10. Razinah, N., Hassan, R., & Salman, S. A. Strengthening the financial intermediary role of islamic banks through sustainable development goals. Paper presented at the *Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020*. 2019. 890-894. Retrieved from www.scopus.com
11. Rigot, S., & Demaria, S. Potential impediments to long-term and low-carbon investment: The international accounting standards at stake. *International Journal of Sustainable Energy Planning and Management*. 15. 2018. 11-20. doi:10.5278/ijsep.2018.15.3
12. Ross L., Norman L., Thorsten B. Financial Intermediation and Growth: Causality and Causes. URL: https://documents1.worldbank.org/curated/en/376201468765621624/106506322_20041117170019/additional/multi-page.pdf
13. Thornton, D.B. Green accounting and green eyeshades twenty years later. *Crit. Perspect. Account.* 2013. 24. 438–442.